

U potrazi za Klikovićima

Prije nekih mi je godinu dana zazvonio uredski telefon. S druge sam strane linije čuo govornika idioma naglasno poprilično slična materinskomu mi bračkom, a opet prepuna prekrasnih hrvatskih arhaizama. Nije mi trebalo dugo da shvatim kako mi je sugovornik gradišćanski Hrvat. Kad se predstavio kao Mate Kliković, udivljenje je zbog prekrasnoga jezika kojim mi se sugovornik obraćao dopunjeno strukovnom znatiželjom jer sam 2021. objavio članak *Toponimija Trebinjske šume i Površī*. Gospodina je Klikovića (s kojim sam se nedugo nakon poziva susreo, pa je vrlo brzo postao Mate) zanimalo moguće podrijetlo njegova roda i postanje prezimena, pri čemu je sam poduzeo prve korake, tj. posjetio je moguću pradomovinu te se na licu mjesta uvjerio u sve izazove istraživačkoga rada u rubnim hrvatskim krajevima: nedostatak povijesnih vrela i mogućih ispitanika. Klikovići se, selo udaljeno petnaestak kilometara od Trebinja, naime, u povijesnim vrelima spominju iznimno rijetko, a po popisu iz 2013. ondje nije bilo stalnih stanovnika. Mate je, ipak, zatekao neke starosjedioce, koji su se začudili otkud jedan Gradišćanac među njima. Toliki trud nije mogao ostati nenagrađen, pa sam se i ja uključio u njegovo istraživanje.

Selo se Klikovići u Trebinjskoj šumi prvi put spominje 1465. pod imenom *Klikojevīci* (*Clicoeuichi*), a pod tim se imenom spominje i 1701. Naselja tvorena sufiksom *-īci* uglavnom su motivirana određenim prezimenom, pa je logično pretpostaviti postojanje roda *Kliko(je)vić*, koje nije dokumentirano. O podrijetlu samoga naselja nema spomena u mjesnoj narodnoj predaji, no u široj je okolici zabilježeno više prezimena koja se mogu povezati s glagolom *kliktati*. Usto, treba napomenuti kako oronim *Klik* srpski jezikoslovac Velimir Mihajlović opisuje kao brdo koje se spušta u potok te ga povezuje s glagolom *klati*.

Kad je riječ o prezimenima izrazno i sadržajno bliskim prezimenu *Kliković*, treba napomenuti kako se u Dubrovniku 1778. spominje Marija, kći Mate Kličana iz Poljica u Popovu. Kličani su u Poljicu bili među posljednjim katolicima u tome selu. Ujedno je u Grabovu Dolu, nedaleko od Orahova Dola, rodnoga mjesta oca Ruđera Boškovića Nikole, zabilježen toponim *Kličīci*. Budući da je riječ o naselju u kojemu su živjeli isključivo katolici, to su morali biti i Kličīci. S obzirom na to da su migracije katolika iz Trebinjske šume prema Popovu i Dubrovačkoj Republici bile obilne i česte, sasvim je logično pretpostaviti kako su se pripadnici rodova Kličan i Kličić (mogućih potomaka Klikovića) iz Trebinjske šume selili i u Konavle. Ondje se, naime, u selu Poljice 1673./1674. spominje Ivan Ratkov Kličan, od kojega potječu konavoski Kličani. (Poljice je čest toponim u Hrvata, pa samo u dalmatinskoj i hercegovačkoj okolici Dubrovnika valja razlikovati Poljice u Konavlima, Poljice u Popovu i Poljice kod Trebinja.) Na širem se dubrovačkom području 1586. spominje i prezime *Kličko(vić)* u Malome Stonu.

U Mrcinama se (današnje selo Dubravka) od 1668. spominju Kličkovići, a poslije se prezime piše kao Kličko, Kliško i Klišković. To što su potvrde prezimena koja bi mogla biti povezana s gradišćanskohrvatskim Klikovićima prije potvrđene na dubrovačkome području nego u jugoistočnoj Hercegovini sasvim je očekivano jer u mnogim dijelovima jugoistočne Hercegovine nije bilo svećenstva, ali su migracijski smjerovi u tim krajevima stalni i nepromjenjivi.

Iz gore navedenoga razvidno je kako su u jugoistočnoj Hercegovini i na Dubrovačkome području prezimena koja sadržavaju osnovu *Klik-/Klič-* znatno češća nego drugdje na hrvatskome povijesnom prostoru. Budući da se većina katolika iz Trebinjske šume, Površi i samoga grada Trebinja u srednjemu vijeku i nakon osmanlijskih osvajanja uglavnom selila prema katoličkoj Dubrovačkoj Republici i Popovu (gdje su katolici bili izrazitom većinom sve do XVII. stoljeća, kad su masovno popravljeni), razumno je pretpostaviti da je to put kojim su se katolički Klikovići iz Trebinjske šume mogli seliti.

Iako se isprva učinilo da Klikovića na hrvatskome jezičnom području povijesno ima samo u jugoistočnoj Hercegovini, a danas samo u Gradišću, na temelju sam migracijskih smjerova pretpostavio da su iz Hercegovine pred Turcima isprva izbjegli u zapadnu Bosnu ili na Banovinu. Za pomoć sam zamolio kolegu Branimira Brglesa, koji je pronašao dva vrijedna podatka. Prvi je da se 1492. u Gvozdu na Kordunu spominje prezime *Kličković*, a drugi je mogući trag seobe Klikovića na sjever spomen roda Kliček u Trakošćanu 1537. Kako su trakošćansko područje u velikoj mjeri naselili rodovi s Banovine, pretpostavili smo da bi Banovina mogla biti međutočka seobe Klikovića iz jugoistočne Hercegovine u Gradišće. Kako je Mate i dalje bio odlučan u pokušaju da odgonetne tajnu vlastita podrijetla, zamolio me je da pokušam istražiti podrijetlo roda Zlokliković, koji također nastanjuje Gradišće, pretpostavivši kako je riječ o srođnicima Klikovića te da bi mi to moglo pomoći u istraživanju. Vrlo brzo smo naišli na vrelo u kojemu se 1549. u Brubnu kod Gline spominje Paval Zlokliković, a prezimena potvrđena u Brubnu kao što je Poturičin potvrđivala su tezu o doseljavanju na Banovinu iz krajeva pod osmanlijskom okupacijom. Budući da su Kličkovići i Zloklikovići živjeli razmjerno nedaleko jedni od drugih, može se pretpostaviti i da su bili u srodstvu.

Na koncu napomenimo da Klikovića danas ima i u Crnoj Gori. Riječ je ogranku roda Bulatović iz Rovaca na tromeđi Nikšića, Kolašina i Podgorice. U Crnoj su Gori zabilježena i prezimena Klikić (u crnogorskome dijelu Sandžaka) i Klikovac u Kućima sjeveroistočno od Podgorice uz albansku granicu (među njima je bilo i katolika). Ti su se rodovi uglavnom selili prema Kosovu i Srbiji te najvjerojatnije nisu povezani s katoličkim rodovima iz jugoistočne Hercegovine i s dubrovačkoga područja.

Nažalost, teško je očekivati da će se podrijetlo gradišćanskih Klikovića sasvim točno utvrditi, no činjenica da je (izravno ili posredno) potvrđeno na dvama vrlo udaljenim mjestima te da postoje naznake o migracijskome smjeru iz jugoistočne Hercegovine prema Banovini i Kordunu te dalje na sjever pokazuje da su međuhrvatske veze morale biti znatno snažnije nego što se na prvi pogled čini.